

BÉKÉS.

TÁRSADALMI ÉS ISMERETTERJESZTŐ HETILAP,
TÖBB BÉKÉSMEGYEI NYILVÁNOS EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

FELFELŐS SZERKESZTŐ: ZSILINSZKY MIHÁLY.

Hirdetések felvételnek: B.-Gyulán Dobay János könyvnyomdájában és Winkle Gábor könyvvarusnál. — B.-Csabán a nyomdában. — Budapesten Haasenstein és Vogler, — Bécsben Naftles J. hirdetési irodájában. — Elfogadtatnak hirdetések vidékről levélbeni megrendelés által „Békés” kiadó hivatalához” czimezve is.

Megjelenik
hetenkint egyszer, vasárnap.

Szerkesztőség:
Békés-Csabán, kastély utca
18-ik szám.

Kiadó hivatal:
Gyulán Dobay János könyvnyom-
dája és Winkle Gábor könyvke-
reskedése.

A lap szellemi részét illető köz-
lemények a szerkesztőhöz Békés-
Csabára emelkednek, és legfeljebb
minden esztendőig beküldendők.

Előfizetési feltételek:

Egész évre helyben házhoz hordva
vagy vidékre
postán küldve 5 frt — kr.
Háromnegyed évre 3 „ 75 „
Félre 2 „ 50 „
Évnyegyedre 1 „ 25 „
Egyes szám ára 10 kr.

Hirdetési díjak:

Egy 4 hasábos petítor 5 kr.
Kétszeri közlésnél 4 „
Háromszori közlésnél 3 „
Többszori hirdetésnél enged-
mény adatik. Bélyegilleték 30 kr.
A nyílt-tér sora 10 kr.

Gyula, május 1.

Azon tanulmányféle cikkek a „Békés”
f. é. 15. számában: „Mindig csak a nők!”
a sok jó és igaz mellett, mit magába fog-
lal, főképp azért nem fogja még helyes ut-
ra terelni a társadalmat, hogy hamis elő-
zetekből (praemissákból) indul ki.

A két nem jellemvonásai, melyek ott
egyenként külön a férfi-külön a nőnem-
nek tulajdonítottak, nem oly szigorúan
különválaszthatók, mint ott jeleztenek. Elég
férfiut találni korunkban, kit sem „határo-
zott, sem szilárd, sem kitartó, sem egye-
nesnek” nem mondhatni, — a mivel nem akar-
om tagadni, hogy egyébiránt igen is az
„önállóság, kutatás, alapos tudás és meg-
győződés” inkább a férfinnál mint a nőnél
lehető fel, és azon okból a férfi alapjel-
lemvonása gyanánt tekinthető. Ilyen alap-
vonás más részről a nőnél „a függőség.”
Azonban kétségbe merném vonni, hogy
épen csak „e körül csoportosul a tetsz-
vagy, az ovatosság, aggodalmas törekvés
a látszat megmentésére” stb., miután mai
nap ritka kivétellel az egész társadalom
szennved azon nyavalyában, hogy mihelyt
sikerült a „látszatot megmenteni”: akár
férfi akár nő, azt hiszi, már nyert ügye
van.

Hasolókép nem helyes előzetnek tű-
nik fel a cikik folytatásában, hogy szerző
nem a családi élet normalis, hanem már
ferde irányt vett alakját veszi kiindulási
pontul. Normalis állapotban ugyanis mind
a férfinak mind a nőnek van dolga elég,
ha hivatása körét hiven be akarja töl-
teni. Tetszeni, hogy vágyunk; ez férfinnál
és nőnél egyaránt nem annyira rosszalmi
való, miután az inkább minden jóra
Itt csak az jöhet azután kifogás alá, ha
valaki olyan által akar tetszeni, mi a do-
log alapját, hivatása körét tekintve, hiba.
Valjon a gondos, takarékos, előre látó há-
zi asszony, ki mind férje iránt mint fele-
ség, mind gyermekei iránt mint anya kö-
telmeinek pontos és hű teljesítése által
igyekezik családjá jóllétét előmozdítani és
ez uton minden józan nézetű emberek be-
csülését kiérdemelni: nem akar-e mind ez
által tetszeni? És ez főképp társadalmunk

középosztályát tekintve annyira áll, hogy
csak kivételes állapotoknak lesz mondható,
ha a nő férjének becsületes munka utáni
keresetét fénytűzésének áldozandja fel, s in-
kább családja körén kívül, mint azon be-
lül kívánandja tetszvágyát érvényesíteni.
Azért mondom, hogy már ferde irányt
vett családi élet van kiindulási pontul fel-
véve, a menyiben a férfisság ott jelzett
kellékeinek megfelelő férfiut sem tudok
képzelné, ki rendes munkakör után ne tö-
rekednék, és így — felesleges idővel ren-
delkezhetvén — „hasáb-számra hányván
a fát a multság oltárára, saját életteren-
ségét a nő cifra szoknyájával igyekeznek
betakarni.

Hanem igenis van egy mótelye mai
társadalmi életünknek mely bajainknak is
kiapadhatlan kufforrása, és ez mindenben
a mihez fogunk, a mit csak teszünk, a
mit mondunk, a hiú látszat utáni tö-
rekvés, és azzal való megelégedés, ha a
látszatot meg menteni sikerült. Mikor va-
laki már az örvény szélén áll és hátrálni ál-
szemérem miatt becsületével összeférőnek
nem tartja; leginkább szokta magát erőlt-
tetni, hogy a valót a világ szeméi elől el-
takarja. A szegény gazdagnak, a rút szép-
nek, a mivelten mivelnek akar látszani
— s kevés az, a ki épen olyannak adná
ki magát, a milyen valóban. Ez a társa-
dalmi hazugság, ez az, mi nőnél a tetsz-
vágyat piperőzködésben, fénytűzésben, pa-
zárásban tünteti fel, a férfinnál is a pénz-
be kerülő multságok alkalmával hason-
lól az erején túl való megerőltetésben,
más szóval „a látszat megmentése” végett
a saját családja megrontásában akarja ma-
gát érvényesíteni — ez a társadalmi ha-
zugság, mely a földművesek körétől kezdve
a középosztályon keresztül a legmagasabb
körökig mindenütt fellelhető: ez az, mi
mai nap anyi családot tönkre tesz, any-
nyi életunt embert mutat fel, hogy nines
már sem fővárosi, sem vidéki lap, mely-
nek majd minden száma öngyilkosságról
ne hozna jelentést!

Más mótelye mai társadalmunknak,
mely szintén indok gyanánt szolgál ezen
hazugság ápolására, a hirtelen meggazda-
golni akarás. A nő fénytűzése, a férfi üres

időtöltése drága multságok hajhászása ál-
tal csak csalókat, horog akar lenni, hogy
a rendes becsületes munka után élő em-
ber, ki — ha nem is nagy vagyonnal, mé-
gis türethető jóléttel bír — egyébiránt sor-
sával megelégszik, lépve kerülhessen, hogy
azután az ilyen ingyenélők kibányászha-
sák! Ide számíthatók nagy részben — tisz-
telet a kivételnek — a biztosító társa-
ságok részéről kiküldött utazó biztosítási
ügynökök és a mindennemű sorsjegyek
és „jó forgalmu papirosokat” kínáló em-
berek. Ezek rendszeren nagyúri külsővel kö-
zelegnek hozzád, a legelőkelőbb fogadók-
ba szállnak, ott sok költsékezéssel igyekez-
nek a vendégek figyelmét magukra vonni,
tésznek az egyes házakhoz bekopogtatva
fényes ígéretekkel — hiszen ezzel úgy sem
kockáztatnak semmit: csak sikerüljön az
elámitott közönség pénzét zsebre tenni!
Azonban tapasztalt emberen már mind ez
által kinem fognak, miután az tudja, mi
szerint az igaz vagyonszerzés csak rendes
és becsületes munkásság eredménye lehet,
és nem fog az oly ámitó szavára hallgat-
ni, ki arról igyekezik őt meggyőzni, hogy
mihelyt valamely biztosító társaságba mint
biztosító belép, mint eső után a gomba,
neki is egy éven át fogja gazdagodás meg-
teremni.

Még szólhatnék egyet mást arról, hogy
tánczvizsgálmak, hangversenyek alkalmával
a közönség nagy része hasonlóképp ismét
csak a látszat megmentése végett a fénytű-
zést tartja a leghelyesebb eszköznek és
utnak, ha bár előre látja és érzi annak el-
nem maradható utóhátdalmait! Hiába volt
az elmult teli idényben, szerencsétlen pénzvi-
szonyainkból kiindulva, a főváros részéről
az egyszerűség hangsúlyozva. Tudtak an-
nak is oly irányt adni, hogy az kevés köl-
tségbe ne kerüljön. Vidéken pedig még az
elkerülhetetlen költségeket is igyekeztek a
legmagasabb fokra feleltetni, hogy vala-
hogy elesón ne lehessen mulatni. „Jóté-
kony cél” volt a programban kitűzve;
azonban épen a fent jelzett társadalmi ha-
zugságnál fogva volt gondoskodva arról,
hogy a multság fénytűzés nélkül végre
ne mehessen, s a „jótékony cél”-ra men-
től kevesebb maradhasson fel.

Mind ezekből csak azt akartam kilhoz-
ni, hogy korunk betegséget, „fénytűzés,
térközölés” stb.-ért egyáltalában nem csak
a nőket lehet felelősekké tenni, mint in-
kább társadalmi életünk azon ferde irá-
nyát, melynél fogva az igazságot szem elől
tévesztve, ámitani igyekezőnk egymást;
és a mesebeli békához hasonlóan, mely
ökörre akarva magát feltűni, ketté repedt
— ha mink ennyi országos csapás után,
mint a mennyi az utolsó 3-4 év alatt
házainkat érte, sem térünk vissza az igaz-
ság útjára: veszedelmes lejtőre léptünk, hon-
nan már igen kevés tok kívántatik a vég-
leges bukásra vagy megsemmisülésre!

Még egyszer a gözeke és buzakapálás.

Nem a Fischen-féle ekéről szölok, hanem a
gözekekről általában és azok alkalmazhatóságáról.
En — e lapokban nyilatkozott véleményem elle-
nében azt tartom, hogy a gözeke nálunk szüksé-
ges gazdasági eszköz, és alkalmazása egyéb ne-
hézségbe nem ütközik, mint épen a kezdet nehé-
ségébe.

Az mondatott, hogy gazd. növényeink leg-
többje 5-7” mélyebb szántást nem igényelnek
Igaz, hogy ez így van, de először szántunk-e mi
rendesen 5”? bizony nem szántunk; szántunk-e
6”-re? nagy ritkán; és 7”-re? mondhatni soha!
hanem igenis szántunk 3-4”-re, ez a mi mérté-
künk. Nem is lehet másképen; extensiv rendsz-
rünk kevés és satnya igazonó erővel jó, ha a
3-4” szántást meggyőzi.

Először tehát 5-7” mélységben nem szán-
tunk, ennyivel kalászaik igen megelégedének,
és nem csak hogy nem szántunk jelenleg, de nem
fogunk szántani beláthatlan ideig.

De másodsor: azért, hogy kalászosaink 5-7”
szántással boldogok lennének — mag alá — két-
séget nem szenved, hogy kapa alá 8-10”-re mé-
lyített talajban, mely mélyítés hatását 3-4 esz-
tendőre számíthatjuk, még boldogabbak lennének,
hát még a jelenleg divó rendező szántási mélység
mellett!

Harmadsor, senki kétségbe nem vonja, hogy
hero, gyök és kaporonyékre nézve mély lazítá-
sal új aera kezdődött.

Buzáink kényes voltának okát, rozsdá, gyenge
szalma stb., részben legalább a rozsz mivélésben
keresik és ezt concedálnunk kell; nos ha nincs

TÁRCZA.

MUTATVÁNYOK.

„Vég-Gyulavára” című költői beszélyből.

I.

Elő-ének.

Zivataros kornak rombadólt emléke,
Felkiáltó jelként magaslik az égbe,
Szébb napok lettintén búslva mogorván;
A vándor-madár is szomorún ül ormán,
S végig néz a tájon, s mintha lelke volna,
S bepillantni tudna a rideg valóba:
Fölrezenve, lomha szárnnyakkal odább kél,
Merre e romoknál vidorabb tanyát lel.
Még a délibáb is fel jönni e tájra, —
Megijedne itt „a puszták szép leánya.”

Csak a költő lelke szeret itt mulatni,
Zajongó keblének vágyván nyugtot adni.
Oh e temetői csönd olyan beszédes!...
Hasonlít a dajka-dal, s szelid meséhez,
Melyen elmerengve: álom száll szemünkre,
S tündér képzeteknek lesz ez tiszta tükre, —
Szébb a képzeletnél, szébb a délibábnál,
Fátyolon keresztül mintha mennybe látnál,

Mintha a jelennek komor, pusztá képét,
Megraranyozottan, rózsaszínbé' néznéd.

Gyakran üldögéltem e romok tövébe,
S elvonult előttem a multaknak képe,
Midőn telve volt bár hazám! a gyász mérték:
De „magyar fejekre termelt a babér” még;
Elvonult a hőskor, s számtalan vitéze,
Kiket a képzelet elibem idéze,
S kiknek neve is már eltűnt az idővel; —
S hol a hősök sirján hitvány moha nőtt fel:
— Megifjodva három század ily előttem —
Feléptül a várron, hol pihenni dőltém.

.... Feléptül a várron, népes lőn az udvar,
Körülvéve sánczokkal, s pánczélos kapukkal, —
Láttam a várfokon lobogni a zászlót,
Láttam kányafeöldi Kerechény Lászlót,
Bátor ösök bajnok dőlczeg ivadékát,....
S aztán képzeletben ő róla menők át
Vég-Gyulavarának vesztére; — s eljutván
Szerelom ligetjén, harcok véres útján
A történethez, mely tárgya lett dalomnak:
Régi dicsőségét, így zengem a romnak.

Miskey Jugovics Béla.

Humoros fölolvadás

a szervezési főrészekről április hó 3-iki hangversenyén.

Nálunk Magyarországon és meglehet, hogy
az egész világon igen ridegen érezhető az osztály-
elkülönöztség társadalmi téren is. Az orvosok,
bírák, papok, tanítók, mérnökök, tanárok és ügy-
védek az intelligentiában, az egyes iparágak kép-
viselői a közép-osztályban rendeket képeznek. S
ne csodálkozzunk, ha a földművelő-gazda többre tar-
tja magát a mester-embernél és viszont, sőt a esz-
madia fölkapja fejét a pokrócz-készítővel szem-
ben, a kovács lenézi a tímárt, az asztalos meg-
vetéssel van a fésűs iránt: nálunk, szakszerint
képzett egyéneknek sem megyen másképp. Ugyan-
azon társadalom alkotó elemei lévén, az általános
hullámzásnak kivagyunk téve és azonos irányban
fejlődünk fenn és lenn. Vagy tán a mérnök nem
azt hiszi magáról, hogy az ő sarkán fordul a vi-
lágogyetem? — Az orvos arcán szinte kitészik,
hogy teljességgel érzi, hogy az általa praescribált
digitális és chinin nélkül nem lenne élet, nem lenne
ember. A tanítók, tanárok részvételt tekintenek az
emberiségre, hogy az általok képviselt ösmoret-
halmazból és tudományból oly kevés fogyott el;
míg ellenben a bírák valódi megnyugvást tükröz-
tetően szemlélik az emberi egyedeiket, mint a §-ok-
ért létező szegény tatárokat, hogy nem fojtogat-

ják egymást hosszura növesztett körmökkel és leg-
alább nyilvánosan nem lopják egymás zsebéből a
garast. — Nos hát a papok? — valóban ama
méltóságjeljes külmodor, lassu tagjáratás, komoly
szemhordozás és elkülönítő bajuszirtás, a lehető-
leg tévmenteknek hitt nyilatkozatokkal, azon bol-
dog öntudat jelzői, hogy ők birják a közüdvőt,
melyből tán a laikusoknak is jut, ha jól viselik
magokat, de főképp irányukban és hogy nélkülük
már mindnyájan bizonyára az ördög hadainak zsák-
mányaiul estünk volna. Hanem a ki ez öntetszelgő
érzetek ki tudja hányadik hatványából érzi kebe-
lét dagadni, a ki szentül hiszi és tudja, hogy nél-
küle nem lehet boldogság, nem perpetvar, gazda-
góság és tönkre jutás, — a ki semminek látja a
világot, és magát mindennek, — a többi szakot
orvosostól, papostól a — holdba küldés, lenne
maga király és hóhér, tábornok és falu dobosa, s
minden lében egyedül való kanál, — a ki nyug-
hatatlan, forrong, vágyik jóra-roszra stán, ha egy-
magára marad miniatúr-államnak: az bizonynyal
az egyeég daczára is folytonos revolúciók által
dűlathet, — a kit szidnak szakadatlanul, s néha
megis vernek, mikor a kaszinóból haza megy, —
a ki untalan viaskodik, löftül, láb alatt van, zseb-
ben kutat, kiabál, nyúlók és hajlik, megtestesedett
§. — az nem más, mint az ügyvéd,

közeli kilátás arra nézve, hogy gazd. viszonyaink odáig javuljanak, miszerint elmondhassuk, hogy kalászosaink alá 5-7"-re szántunk, kapor-nyéink alá pedig aránylag 6-8"-re — mi más expedienst marad ezen javult viszonyokat valamiképp surrogálni, mint behozni a gözekéket!

En sem értem ezt úgy, hogy borura derüre friss földet hozunk fel, hanem értem főleg a talaj lazítását, turását — no, egy-két hüvelyknyi friss föld se fog ártani segítségül annak a vékonyka rétegnek, melyet annyi idők óta nyuzogtatunk.

Hogy a gözeke drága, nos a gözeséplő nem drága szintén, főleg ha vesztük, hogy a locomobil 9 hónapig többnyire vesztelges a talán heverésben többit romlik, mint munkában? drága biz az, azért mégis csépelnék vele, nem kiki a magáéval, hanem a máséval bérben.

De a gözekénél a vállalkozó drágán fog dolgozni; valószínűen míg — egy eke lesz hét vármegyében, és ha ezen eke megmaradna jelen tőkélyű fokon. Hányadán csépelték gözzel eleintén? 11-ért egy százból, a most? 7-8-ért száz után; tetemes különbség nemde?

Eddigél a gözekét az igavonó marhával, annak mely szántását a trágyával hasonlították össze — tévesen. Gözeke mélyítéssel egy marhával szabad kevesebbet tartanunk, egy kocsi trágyával is szabad kevesebbet producálnunk, sőt ha ez másképp volna, tilalmat kellene a gözekének csak praesentalására is vennünk.

Igy állván a dolog, én részemről óhajtván várom azt az időt, melyben legalább annyi gözekék lesz, és azoknak annyi kelete, mint a hány göz-csépelnék, és a mielő keletje ezeknek van.

És ezen időt én távolinak nem tartom, főleg, ha eljövetelet magunk siettetjük. *Siettetni fogjuk pedig azzal, ha a remélhető nemzetközi verseny alkalmával aktívakra megvesszük a legjobbat, és azal munkához fogunk.*

Persze, hogy a ki első lesz egy ily ekével a piacon, az mig a situatio embere lesz egy-, más felől lesz nehezsége elég. Először publicumot kell szerzenie, másodszor nagy távolságokra kell kevés munkáért mozognia stb, de a helyzet mind jobba fog válni.

Ennyit a gözekéről.

Szólak most a buza kapálásáról.

En ugy tapasztaltam, hogy buzánk talán a legnagyobb veszedelmének tenyésztete végszakában van kitéve, nem egyszer akkor romlik meg vagy pusztul el buzánk, midőn fölfogadott részeseink a kaszát mármár belevágnak.

Mondhatjuk tehát, hogy ezen időszak buzánk-ra nézve dies nefasti.

Tehát: mentül több napot él buzánk ezen veszedélyes időben, rossz esélyei annál nagyobbak, s kisebbség, mentül kevesebbet.

Kérdés: áll-e hatalmunkban ezen fatális napokat kevesíteni? Mokry úr egy ízben azt írta volt, hogy az ő buzája hosszabb tenyészteti levén, vesse azt kiki korábban. E szerint a korán vetés volna az a mód, melylyel a buza fatális napjait kevesíthetnők. Ugyde, minden vetésünket egyiránt korán meg nem ejthetjük neinde, és — én legalább azt tartom, hogy a korán vetés — értem idején, nem idő előtt, mert ez szintén veszedelem — az érének nem regulatora, láttam én februári őszi buzát, az őszi vetéssel egy időben kasza alá késznek, nem egyszer kaszaltattam legkésebb vetésmet legelőbb. Annait pedig constatálhatunk, hogy a talaj, a mivelés határoz főleg a készség fölött.

Tessék nekem megengedni, hogy e kárhözatos társadalmi egyedről szóljak, mely rendszeren nem kis számú szokott lenni. S bizony ne legyen mondható, hogy a „Cicero pro domo sua“ elv vezérel.

Természetrzaji leírásával kezdeném, azonban Cuvierban schol sem találtam, mintha nem tartotta volna érdekesnek vele foglalkozni. Nem akarom Cuviert korigálni, hanem annyi mondható, hogy az illető egyed rendszeren közép magasságú, néha alacsony vagy nyultabb, jöltáplált külsejű, olykor kövér is, igen ritkán sovány; a divatot nem kerüli, sőt mellével is kaczerkodik; kalapja többnyire tekintélyes úgy nevezett vaskalap; a nemzeti viseletet nem eléggé istápolja; pálcát nagyjára nélkülöz; — haját röviden, bajszát hosszan hordja, szakállát némely részben szereti a nyilvánosságba növesztetni; plaidet is visel; rendszeren iratokkal jár és csodálatos, hogy újjai nem görbültek a dolgok csúrése-csavarástól.

Lélektani szempontból hajlékony, simuló, szembe dicsér, — kedveskedő édes szavú, hátnoggett szeret fennhangon beszélni, — önző, szereti a pénzt: ez okból többnyire későn nőszül, — társával meg nem férő, magát legokosabbnak tartó, ravasz, más eszén tuljárni szerető és hamis, — választások előtt kivétel nélkül nagy demokrata.

Voltakép bárom osztályra valók, daczára általános tulajdonságaiknak; vannak ügyetlenek,

Elmondhatjuk tehát, — szerintem — hogy a buza készségét előbbre regulálni nem áll hatalmunkban, de igen is annak késleltetését azzal, ha földjét jól miveljük, tehát — *ha kapáljuk is.*

Hogy a kapálás a készséget késlelteti, s hogy e késleltetés a buza veszélyeit szaporítja, a mit én sejtve mondtam, már a tapasztalás igazolta; tapasztalta ezt név szerint Mokry, és tapasztalta Fehér Sándor, a bemutatott egyik — az egyszerűbb — kapáló eke összealkotója.

Fehér S. hét év óta kísérli a kapálást, és azt tapasztalta, hogy kapált buzája gyakrabban megszorult, mint a kapálatlan, sőt szorult kalászkok a legjobb esetben előfordultak. Ezt elkerülendő, nem a korábbi vetésben keresett ellenszert, hanem honosításban, australian buzát vetett, és arról azt tapasztalta, hogy sem roszdát nem kap, sem meg nem szorul, igen — do az australian buza a piacon nem kedveltetik, sápadt.

Ime egy újabb korlát, melyet continentalis viszonyaink a gazd. cultura köré von — egy másik a marha létszám szaporítása elő gördít akadályt, melynek azonban ismerjük kikerülési módját takarmány-készlet tartásában persze egy kis töke befektetésével.

Nagy kérdés tehát miképp oldassék meg a buza kapálása, tehát in thesi szaporaságának emelése ugy, hogy azzal tenyésztése végnapjaiban a veszély ne növekedjék, és a nélkül, hogy kitünő fajunkat feladnók.

Ez az, a mi gazdáink figyelmét felhívja.

Reök.

A „Békés“ gyomai levelezőjének.

A „Békés“ 16-ik számában a levelezések rovatában elhunyt feledhetlen öreg rk. tanítóról ezek olvashatók: „Palásti István békés szt. andrási rom. kath. néptanító nincs többé.“ — Ki ne olvasta volna, a lapokból azon közleményt, hogy a békés-szent-andrási tanító fizetését kérve *községi elöljáróinktól* oda utasított, „nogy menjen el tanító ur, zárja be az iskolát, hagyjon itt bennünket.“

Nem tudjuk belátni, honnan olvashatta ki a gyomai-levelező a 17-ik számban a következőket: „*Miután már e lapok hasábjain fájdalom: olvastuk, — hogy egy egyházi elöljáróság* ilyen szavakkal fogadta, illetve utasította e fizetést kérvényező tanítót, hogy „menjen el tanító ur, zárja be az iskolát, hagyjon itt bennünket“ — jól esik és nagyon időszorúnek látszik itt a nyilvánosság terén, kebelbeni egyháztanácsunknak az elhunyt tanítók özvegyeivel szemben kimutatott kegyeletét és méltányos eljárását tudomásra hozni.

A tévesen levelezőnek ez alkalommal röviden csak annyit akarunk mondani czáfolatul, hogy az irásban vagy rosz akarat vezetett tollát, vagy nem; ha rosz akarat, akkor nem csodálkozunk, hisz a rosz akarat csak roszat írhat; — ha nem, akkor számjuk és tanácsoljuk neki, hogy ha hályog van a szemén operáltassa azt és csak akkor írjon, ha jól lát.

Ha állna állítása, hogy az egyházi elöljáróság mondta ama szomorú emlékü és megbélyegző szavakat a boldogult tanítónak; akkor bizonyára nem a jegyző szólott volna *nemrégiben* e lapok hasábjain az elöljáróság védelmére, hanem valamelyik pap, mint illetékes és legközelebből érintett fél. És ha az való lett volna, nem csak a „Békés“ hanem a világ minden lapja meghurcolta volna amaz

kiknek nincs ügyök, — aztán együgyűek, kiknek csak egy ügyök van, és végre ügyesek, kiknek ügyeik számosak s daczára annak, hogy ügyesek, olykor vádoltatnak azzal, hogy nem ügyesek.

Diplomájukra és czimükre arrogánsak, — tekintetesek, a tens megszólításért haragsznak, nagyobb városokban nagyságosak s azonfölül követelik, hogy doktoroknak is hívassanak. A tulajdonság czimzés ellen szabadkozók. Egyiket valamely együgyű paraszt-féle erősen méltóságodozott mi ellen tiltakozott az illető ügyvéd, mondván, mit ér a titulus vitulus nélkül? — mire a hízogó paraszt azt mondá: „megvan te benned uram mind a kettő.“

Éltető elemők a per; kiolthatatlan vágyuk a perköltség. A mit soha sem felednek el, az a költség-jegyzék.

Minden ügy, melyet felvállal valamelyikőjük, előleggel kezdődik, — hogy sokszor mi az, a következő mutogatja. Bemegy az irodába a tudatlan ember, aztán elkezdődő hosszában-végében panasznolni baját az ügyvéd urnak, — ez rögtön félben szakítja: hát jól van. meghallgatom, hanem tegyen az asztalra öt forintot, — amaz nagyot néz és kérdi: minek legyen az 5 frt, mire válaszul kapja: nem a kend eszihöz való az, majd tudom én, mire lesz az a kend bajában. Persze letette az ötöt.

(Vége következik.)

egyházi elöljáróságot, mely ily szomorú érdemre tett volna szert.

Végezetre ismétlünk, hogy az egyházi elöljáróság nem hogy nem tett semmit, mi az ön valótlan téves állításának alapul szolgálhatott volna, hanem nemes kötelesség érzeténök ugy adta legfényesebb bizonyítékát, hogy a boldogult Palásti István özvegyének — szorult helyzetünk daczára is — féltéves lakást és fizetést biztosított csekély méltánylással, mely tett szépen beszél, ha Gyomán nem dobolják is ki.

László István

segéd-lelkész.

az egyháztanács megbízásából s az egyházi elöljáróság nevében is aláírja:

Lehoczky József m. k.

elnök — néplélekész.

A f. é. máj 10-én Szegeden tartandó „magyar nemzetgazdászati tanácskozmány tárgy-pontjai:

1. Miként létesíttessék az önálló magyar bank?
2. Milyen természetű vámok létesíttessenek az önálló vánterületen?
3. Merre irányuljon a független kereskedelmi politika, tekintettel a consulátusokra?
4. Az ipar, kereskedelmi és földművelési szaktanodák milyen minta-intézetekkel hoztassanak kapcsolatba?
5. A munka és töke viszonyának a föld- és jövedelmi adók progressiv arányu kivétele folytán való igazságos szabályozása.
6. A szorosan vett munkás-kérdésnek az önszegély erkölcsi támogatása mellett való szabályozása.
7. Bányá-ügyeinknek az állami vagy magánkezelése kérdésének eldöntése mellett való megoldása.
8. Vasutaink, államjaink és javadalmink beszüntetése, házi kezelése, bérbe vagy végleges eladása tanácsosabb-e?
9. Közmunka-váltás, közutak és csatornák építése.
10. A parlagi földek és országutak befásítása.
11. Az ipar- és kereskedelmi törvények revidisója, tekintettel az egyesülési törvények okosabb módosítására.
12. A nemzetgazdászati érdekek képviselésének kérdése az állam és község kebelében, tekintettel a tulnyomólag jogi állam hátrányaira.

Felhívás.

Folyó évi május 8-án d. u. 4 órakor Csabán az új városháza nagytermében szabadelvé alaku-ló part gyűlés fog megtartatni, melyre Csaba város minden polgára párt-különbőség nélkül meghívatik.

B. Csaba, april 29. 1875.

Szucsú Béla

jegyző.

Omaszta Szilárd

elnök.

Felhívás.

A megyei volt balközép- és deakpárt külön-külön tartott közgyűlésükön az orsz. szabadelvé párt-hoz való csatlakozásukat kimondván, mindkét közgyűlés küldöttséget menesztett az említett két, — most már egy zasló alatt sorakozott megyei párt tényleges egyesülésének eszközlésére. — Ennéltovább alólítottak, az együttesen tanácskozott két küldöttség megállapodásához képest, az egyesülési tényleges véghezvitelre végett, az orsz. szabadelvé párt elvét valló e megyebeli polgárokat a folyó évi május hó 9-én delutáni 4 órakor Gyulán, a városháza termében tartandó tanácskozmányra ezennel meghívják.

Miről pártunk minden buzgó tagját, azon kéreással értesítjük, hogy pártunk községebeli tagjait erről értesíteni, s a tanácskozmányon leendő megjelenésre buzdítani sziveskedjék.

Kelt Gyulán, 1875. april hó 13-án.

Tháisz Gyula s. k.

mint a volt deakpárt küldöttségének elnöke

Nagy Karoly

mint a volt balközéppárt küldöttségének elnöke.

Meghívás.

A békésmegyei régész-és művelődéstörténelmi egylet, f. év május hó 10-én, d. u. 5 órakor, Gyulán, a megyeháza nagy termében, választmányi gyűlést fog tartani, mely alkalemmal *Hajósy Ottó úr*, egyleti vál. tag, s jeles tollú megyei főjegyzőnk, a bíráló bizottság által egyhangulag elfogadott és melegen ajánlott ily című dolgozatát: „*Művelődéstörténet s a művelődés Békésmegyében*“ — fogja felolvasni; — a felolvasás utáni választmányi gyűlés egyéb tárgyai: az elnöki, titkári-, pénztárnoki-, s tárlat-igazgatói jelentések lesznek.

Felkérem tehát úgy az egyletnek választmányi-, alapító-, rendezés-és pártoló tagjait, valamint

megyénknek értelmi közönségét, s művelt lelkű fiait és leányait, hogy ezen érdekes felolvasáson — illetve egyleti választmányi gyűlésen, minél nagyobb számmal megjelenjen sziveskedjenek.

Kelt Gyulán, 1875. május 1-én.

Göndös Benedek,

apát és lelkész

mint a nevezett m. egyletek elnöke.

Ujdonságok.

△ *Beközöntött május* a virágok hónapja is, ámbár az idén még fákön sem igen talál virágot, (talán még annál jobb, legalább nem fagyasztja le, mint két év előtt) — egyébiránt mi csak annyiban érintjük jelenleg, hogy tájékozásul tudatjuk a közönséggel, miszerint a tizenkét még pár hétig nem kezdődnek, miután annyi idő kell még hogy a promonádót „sétálhatóvá“ alakítsák, (ha ugyan lesz miből!)

△ *A gyulai cath. nagytemplom tornyáról* a mult héten vették le a keresztet, a gömbből együtt, Schriffert Mátyas ácsmesternek Kranczler János nevű fiatal segédje dolgozott a veszedelmes helyen, ki azonban nem találta azt valami oly nagy dolognak mint mi, kik alulról lestük, vártuk. — A gömbben — egy bádog szelencében volt egy 1825-ik évről latin kalendárium, és ugyan azon évről Magyarország tisztí névtára, — az ebben nevezett tisztviselők közül Békésmegyében már egy sem él; — a gömböt és kerestet 1825. október 21-én egy borzasztó szélvész ingatta meg és lökte le; újabb javítása és aranyozása 1859. évben volt, — erről az évről egy egyházmegyei névtár (schematismus) volt betéve. A templomnak ez évi százéves ünnepélyén szeptember hóban már készen lesz a torony is, s remélhetőleg az új nagy orgona is, melynek több alkatrészét már elküldte az orgona építés.

△ *Mint hallottuk* műkedvelői előadásra készülnek Gyulán is, s az ügy élén olyanok állnak, kiknek nevéhez a siker eredményét fűzhetjük előre is, — bővebb értesülés után, e tárgyra visszatérünk. Egyébiránt csodáljuk, hogy mulatni szerető ifjuságunk a holt idényt még egy kis majális rendezésével sem szándékozik feleleveníteni.

△ *Rácz Jancsi* zenekarát közelébb Aradmegyébe hívtak meg játszani, s mindenütt tetszésben részesült. Ithon meg alig bírják némely pártoló tagtól az aláírt összeget behajtani; — miből éljen, tanuljon, haladjon aztán a zenekar, ha az aggasztó pártolás hiány mindinkább labra kap? Pedig városunk intelligens közönségének valódi szégyenére válna, ha nem volna képes itt egy zenekar sem megélni, — miután nem kívánhatjuk hogy egy-két ember áldozzon érte mindent.

△ *Lonovics Ferenc* szarvasi cath. lelkész-esperest ur, a megyei muzeumnak egy ép ma-nuth-fogat ajándékozott. Az eddig kapott példányok között ez a legszebb.

△ *Wenkheim Frigyes* gróf urnak ó-kigyósi új kastélyét már kezdik építeni, — az építkezéseket Ybl terve szerint, Nuszbek József építész vezeti, ki mindenesetre ezen kastély és az árvaház építésével szakképzettsége, s ügyességéről a legszebb bizonyítványt és maradáno emléket hagy hátra. — Az árvaház szeptemberben fog megnyitni, mint már említett, gráci irgalmas rendű apacák vezetése alatt. A „Békésmegyei Közlöny“ kemény megjegyzéseket hozott e tárgyról, félvén hogy az apacák, miután gráciak, talán még magyarul sem tudnak, s így csak a germanismus torjesztői lesznek; — most utólagosan felemlítjük, hogy a legjobb kútorrásból értesülve, biztosan állíthatjuk, hogy mindegyik apáca tökéletesen jól fog tudni magyarul. Egyébiránt sajnáljuk, hogy a nevezett t. lap feltehető a nemeslelkű alapító gróf-nőről, hogy ő egyáltalán megengedné a germanizálást távolról is, ki legnemesebb magyar lelkű és erzelmi főrangú hölgynek ismertük.

△ *A gyulai polgári körnek* ma delután 3 órakor közgyűlése leend.

△ *Szeles Dénes* m. kir. honvéd lovas hadnagy, eljegyzé Bolváry Antonia urhölgyet, Bolváry Antal mező-túri földbirtokos kedves leányát. Kísérje boldogság frigyököt!

— *Benka Gyula* szarvasi főisk. tanár és dalkarvezető György Vilmos munkatársunk azon „Honfi énekére“ mely a „Békés“ 14-ik számában jelent meg, igen csinos dallamot irt férfi dalkarra alkalmazva. Lapunk szerkesztőjének szivessege folytán szerencsénk volt ez új zenedarabot zongorán előadva hallani, s mondhatjuk, hogy oly sikerült miszerint megyei dalardáink nagy eredménytel használhatják. Ajánljuk az illetők becses figyelmébe.

— *Fáklya I.* volt csabai adóhivatali pénztárnok april 22-én meghalt. Egyike volt azoknak, kik szorgalmuk, lelkiismeretes pontosságuk, becsületességük által vivják ki tiszteletet és becsületet a nagy közönségnek, minek következtében méltó részvétellel kísérté el sírjához a csabai közönség. Béke poraira!

— *Két ellenkező* ítélet lapunk 16. sz. vezérei

ezik felett. A „Szegei Híradó“ 48-ik száma helyesli annak irányát s majdnem az egészét bemutatja olvasóinak; míg ellenben az „Altóló Iparlap“ 13-ik száma „egyoldalúsággal“ és „felületességgel“ vádolja, azt és ellenmondást vél benne felfedezni, mivel egy helyen az mondatik, hogy „nem az országgyűléstől kell várni az iparosság boldogulásának feltételeit, hanem magoktól az iparosoktól“ — más helyen pedig az áll, hogy „hagyjuk a közgazdasági és ipar-ügyeket is a haza egyetemleges boldogságát szívökön hordozó jellemes és értelmes képviselőkre.“ Csakhogy ami igen t. lapkollegának — ugylátszik szándékosan kihagyja a földgót, t. i. azt, hogy mi az iparos pártnak csakis politikai jellege és osztályérdeke ellen szólalunk fel! Másról beszél Bodóné, mikor a bor árát kéri! Tessék csak egy kicsit jobban megolvasni cikkünket és t. lapársunk meg fog győződni, hogy igenis őhajtjuk a hazai ipar felvirágzását, őhajtjuk azt is, hogy azt a kormány és az egész társadalom támogassa, de ismételtük, hogy erre legelső sorban mégis csak magok az iparosok vannak hivatva, és pedig becsületes munkájuk által.

— Orosházáról V. K. I. pártelnök aláírásával levelet kaptunk, melyben lapunk 16. sz. egyik újdonságára azt a megjegyzést teszi, hogy Simonyi Ernő és János urak nem „tolakodtak“ oda, hanem az orosházi függetlenségi választók hívására jelentek meg azon kerületben, mely három év előtt is 48-as képviselőt küldött az országgyűlésre (Táncsis személyében). Most fiatal embert akarnak választani, aki a megboldogult Terényi Lajost pótolja stb. stb. Elismerjük, hogy azon urak „hazafias kötelességet“ teljesítettek, midőn Orosházán megjelentek; de azt megtehették volna akkor is, ha a jelenlegi országgyűlés már szétoszlott és az új választások ideje bekövetkezett volna. A politikában is meg kell tartani azt, amit a társas életben „illemekek“ nevezünk.

— Thaisz Gyula, mint a békésmegyei volt „deákpart“ által kiküldött bizottság elnöke felhívja az őt kiküldött párt minden tagjait, hogy a május hó 9-én délutáni fél háromkor Gyulán a „Korona“ vendéglő termében tartandó gyűlésen, melyen a bizottság kiküldetéséről számolandó, megjelenni sziveskedjenek. — Ugyanő a volt balközép-párt küldöttségének elnökével Nagy Károly ural együtt a régi két párt tényleges egyesülhetése végett meghívják az orsz. szabadelvű párt elveit valló e megyebeli polgárokat ugyanaz nap d. u. 4 órákor Gyulán, a város háza termében tartandó közös tanácskozányra.

— Gyomán az összes iparosok három ipartársulattá alakultak; s így biztos kilátásuk van a sikerre.

— Szarvasnak új bírása, Klenk József igen tüdős retormokát készült keresztül vinni a lakosság kényelmének érdekében. Többek között a nyaktörő pallók helyett téglajárdát akar az utcákon építtetni, mihez csak szerencsét kívánunk neki!

— Micskó Gusztáv igen látogatott új vendéglőjében nem régen stajeroszrágai sángerék mulattatták a vendégeket — de nem valami csábító eredménnyel.

— Pücsi Miska, a megyében előnyösen ismert csabai czimbalmos egy csinos „magyar ábrándot“ szerzett, melyet e napokban több zeneértő előtt ügyesen és általános tetszés között előadott. Érdemes volna a darabot kiadni, hogy a zene tekintélyek is hozzászólhatnának; mert a czimbalom oly eredeti magyar hangszer, mely megérdemli, hogy a zeneszerzők figyelembe vegyék.

— A győri ipar Szarvason hatalmas lendületnek örvend a legujjabbban Ugyanis egyetlen utcájában ott működik az indigógyár, ott tustogol a gőzmalom, és ott züg-büg a türeszelő gép, s azon kívül még számos apróbb gyárak moraja a békés városnak zajos nagy városi szint kölcsönöznek.

— Egy remek asztalt készített a közel múlt napokban Jersza Ferencz, szarvasi asztalos mester, melynek készítése több hetet vett igénybe. Valóban művészi remek ez, mi kik láttuk ez asztalt, — melyen a lábak kerekdeden kidomborítják, melynek becsértéke közel kétszáz frtra tehető. — Örömmel mondhatjuk, hogy vannak kézműveseink között is, kik a hasznosság mellett még a művészet-és szép ízlésre is nagy gondot fordítanak.

— Rendőri felelősségre hívjuk tel Szarvason az illető hatóságot, hogy megtette-e már a kellő lépéseket azon tettesek kifürkésztésére, kik a „hatásban“ R. M. és P. K. uraknál a kerítésből a deszkákat kiszédték, nyomára jött-e? megbüntette-e példásan őket? (természetes — hisz statárium van, vagy mi?)

— A hőső. Szarvason a Kényes-utcában hat vándorló oláh cigány nő szemérmét nem ismerő öltözékben látogatást tett előre jól kicsinált terffel, mert a házánál egyetlen nő vala hon, ki megilletődve fogadta a nem várt vendégeket, a kik is, miután szerencse-kívánataikkal és büvészai jóslatokkal a házínót vétra nem vezethették, — az grözszakos elközbás mesterségét vették alkalmazásba,

szedegetve ki a párnákat az ágyból, a sok tiltakozás daczára. A magányos nő e perczben visszanyerve lélekjelenlétét, és hősi elszántsággal a nők fegyveréhez — az ajtó mögötti seprő után nyulva legszilárdabb ellentállásba helyezte magát. Ajkai zárvák voltak ugyan, de villogó szeméből olvasható volt e viadori jelszó: „bia fora“ s nem is késett a támadással. A legelkeseredettebb harc fejlődött ki a négy fal között, és pedig egy, hat ellenében, mely küzdés eredménye az lön, hogy a hőső folyton hatalmas csapásokat osztogatva a sorfalat képező „Káin-ivadékokra,“ kik is azután csatát veszve futásnak eredtek, s az odaérkezett rendőri kezek azután oltalmuk és ápoló karjaikba véve a város határából ki is toloncozták e vándorló garázda népet.

— A szarvasi borbély szótárából: hõmbõlyde = golyóbcis, nyirbászokdó kaczarázó bodráz = fodrász a ki borotvál is, véletlenséig temploma = borívó hely, czégszerző mozgatós = kocsmáros, nyugdat háborász = végrehajító, tájértészet = telegramm, napi kaparász = díjok, újító küzdész = újdonsz, bábdobdászok = kuglizók, lökdobdola hely = kegelstád, mérény adászó = mészáros, sikamtovázní = csuszakálni, betegség észdénye = doctor mediciner.

Vegyes hírek a hazából és a nagyvilágból.

— A főispánok körében nagy változások történtek a napokban; több főispán fölmentetése mellett újak nevezettek és pedig úgy, hogy némelyik több törvényhatóság és város fejevé lett, pld. Radvánszky Antal nemcsak zólyom-megyei, zólyomi, besztercebányai, libetbányai és breznóbányai, hanem türoczmegyei és körmöczbányai főispánna is lett, — a minnek a panszlavok nem nagyon örülnek.

— Szegei kereskedelmi iskolát terveznek. Sok szerencsét kívánunk hozzá!

— A pénzügyminiszter a kataszter életbeléptetése tárgyában valamennyi törvényhatósághoz körendeletet intézett, felszólítván azokat és általuk az összes érdeklteteket is arra, hogy a bizottságok megválasztásánál és eljárásánál hazafias odaadással szemök előtt tartsák a nagy feladatot, melyre a földadó szabályozásánál hivatják, mert csak ekként lesz elkerülhető az oly hibás munkálat, mint volt a régi, melynek terheit igazságtalansága miatt sokan szenvedték.

— Fejedelmi találkozások vannak kilátásban; ugyanis a német lapok írják, hogy Vilmos császár május vége felé Olaszországba utazik, onnét Emsbe, hova a muszka császár és a mi királyunk is készülnek. Csak aztán valami jót főznének ki.

Irodalom és művészet.

— A „Magyar könyvesház“ első füzetei megjelentek, díszes kiállításban könnyen olvasható betűkkel. Az első Obernyik Károly két elbeszélését az „özvegy nőt“ és az Ozeán virágát“ tartalmazza; a második Tolnai Lajostól „Somvári Fényes Ádám ur“ című nagy gondalú irt beszélyt, a harmadik az újabb külföldi írók közül Sachse-Masoch Lipottól mutatja be „Holdas éjével“ Czukássai József történetét, a negyedik és ötödik füzetben pedig „Anjos Pál költeményeit“ kapjuk egy esinosan irt jellemrajz kíséretében Endrői Sándortól. Aigner Lajos lelkes könyvkiadó valóban nagy szolgálatot tesz a magyar irodalomnak, midőn jelen életrevaló vállalatával a legcsóbb árak mellett terjeszti az elismert jellességű hazai és külföldi műveket, mi kötelességünknek tartjuk erre s. olvasóink figyelmét különösen felhívni. A „Magyar könyvesház“ egy-egy füzetének ára csak 20 kr. a kettős füzeté 40 kr.!

A Divat-Nefejelets 8. száma a következő érdekes taralommal jelent meg: Stuart Mill és a nők. — Bérangeur dalaiból. — Regényes házasság, elbeszélés Vertessy Arnoldtól. Négy heti szabadság, Malpese beszélye. — Tárca czik-czak. — Buljovszky Gyulától. — Panna asszony leánya. — Ország-világ. — Virág kiállítás a Szondy utcában. — Mi újság. — Irodalom és művészet. — Egyletek és intézetek. — Ház és tüzhely. — Talányok. — Bizománytár. — A borítékon: Hírek a nagyvilágból és vidékről. Vegyesek. — Melléklet: I. Egy iv divatrész 70 ábrával; II. Szinezett divatkép. — III. Szabásív.

A Divat-Nefejelets minden vasárnap válogatott szépirodalmi részzel és gazdag mellékletekkel jelenik meg. Előfizetéseket elfogad vidéken minden postahival, Budapestben a kiadóhivatal, IV. Sebestyén tér. I. — félővre 6 frt. évnegyedre 3 frt. April elejétől még kaphatók teljes számu példányok.

Színészet Csabán. Mielőtt a darabok részletes megírálásához fognánk, nem fektetve súlyt azon körülményre, hogy lapunk szerkesztősége még csak egy szinlapra sem volt méltatva, rosszalunk

kell a rendezőség azon eljárását, hogy nagy részben régi francia darabok előadására fordította jobb darabokra érdemes figyelmét. Igaz, hogy a művészet általában, s nincs nemzeti jelleghez kötve, de nálunk magyaroknál, kik a szinpadban, a nyelv kultiválásának egy hatalmas factorát is látjuk, méltán elvárhatjuk, hogy oly darabok hozassanak színre melyeknél az abstract művészi érték mellett, a honi nyelv is kultiváltatik. Már pedig az eddig Csabán színre került francia daraboknál oly magyar nyelvvel találkozunk, mely határozottan mutatja, hogy az illető fordítók, a műfordításkan a honi nyelv tökélesbülésére való befolyását épenességgel nem ismerik. Azután a mi magyar gyomrunk nem is szivesen emészti meg a francia morált.

Maga a társulat most igen jól van szervezve, sokkal jobban mint Gyulán volt, mert Darvas, Darvasné, Ajtai, Ajtainé és Tóth Béla tagok szerzőltetése által az olyan társulattá tömörült, a melylyel nagyon kevés provinciális társulat állhatná ki a versenyt.

Az így concentrált társulatnak első előadása: „Mirabeau ifjúsága“ volt. A czinszeret Csabai játsza-játékának főcíme abban rejlik, hogy művészi biztonsága egy pillanatra sem engedti őt végtelengekbe bocsátkozni. Arczának méltóságjeljes nyugalmát minden kicsinyes ok miatt el nem torzítja, s ép azért bir reánk annál nagyobb hatással, midőn a féktelen szenvedélyek jelszésénél, hangja mint az orkán dühe átzege a levegőt; s arca illetőleg mimikája egy pillantásra felébreszti bennünk a tragikai hatások egyikét a borzalmat, míg a jövő pillanatban már a tragikai hatások másodikat a szánalmat is érezzük. Ennyi elég annak kiténtetésére, hogy minő sikerrel játszta Mirabeau Gábort. Sophiet Varjuné-Maár Julia játszta. Annyi igaz bensőséggel, annyi eszményi tüzellel, s oly correct művészzellett még a minzypadunkon színésznő nem játszott. Nem volt nehéz elhiunnunk, hogy a szivtelen Brugnierest, kit Mártonfi személyesített ügyesen, könnyekre volt képes indítani, hisz fájdalomtól átzegett hangja aszivnek azon forrásából eredt, mely mindig megleti utját még az elfáult szivekhez is. Darvas Gensonne, játékaról egyelőre miután nem szoros értelemben vett szerepszakmájához tartozik, csak annyit mondunk, hogy a beható értelem és routine egyaránt tündökölt nála. Darvasné-Püspöki Anna, Buffières Camilla grófnőt játszta. Habár játékan a kezdetlegesség nyomai mutatkoztak is, de a mellett a tehetség határozott jeleit is volt alkalmunk észlelni, mi mindenestre szép reményekre jogosíthatja a honi színészetet, hogy fognak-e ezen remények teljesülni, az egyedül a fiatal színésznőnek ambíciójától van függővé téve.

Szerdán, april hó 28-án: „A falu rossza“ című 100 db. arany pályadíjjal koszorozott eredeti népszínművet adtak, melynek szerzőjét Tóth Edét, e darab híressé tevő. Ez előadással a társulat oly bravourt aratott, melynek nyomait élvezni fogja, mindaddig míg csak e város kebelében idözik. A diszet, neve méltóságához méltó volt, miért is Szöllösyt illeti a dícséret, kifáradhatlanul dolgozott rajta egy hetig. Az előadás sikerét Ajtai, Gonosz baktore koszoruzta, ki oly eredeti alakot mutatott be nekünk benne, hogy Jankó János gemialis carrikatura festőnk irigységémtől felkölthette volna. De nem csak alakilag volt kifogástalan, hanem természetes, minden keresetségtől ment játéka is elragadtat bennünket. Dús komikai érrel rendelkezik, mely a közönség kedélyét léptenként csigázza, anélkül, hogy egy pillanatra is lankasztott volna. A czinszeret Gondör Sándort Varady játszta. Habár a természetadta előnyeit t. i. a szép hangot és a festői alakot nem képes még egész mervben értékesíteni, játéka még is erősen felülemelkedett a közepszerűsége, s olyannyira rokonszenvet költő volt, hogy a közönség szünni nem akaró tapsal jutalmazta.

E darabnak mindenestre az a főérdeme, hogy tözs-eredeti, s nyelvezete oly zamatos magyar, hogy semmi kívánni valót nem hagy maga után.

Mindkét előadást nagyszámu közönség látogatta.

Gazdaszat ipar és kereskedelem.

Miként lehet a szölöket megóvni a tavaszi fagy ellen!

(Vége)

A kátrány saját természeténél fogva, a nehéz olaj felületen s gyakran már félórányi égés után, igen sürű szénkéreg képződik, mely a lángot eloltja. Szükséges, hogy egy munkás, időről-időre, hosszú fanyóllal ellátott vaskánál segédmélvel ezen tisztatlanságot a csészékből eltávolítsa. Ez az oka annak, hogy körülbelül minden 10—15 tűzhely számára egy külön emberrel kell rendelkezniünk, ki a tüzeket rendszeren fenntartja. Még nagyobb és nehezebb füstfelleget fej-

leszthetünk a következő módon. Venyigéből vagy rüzséből nyalábokat készítünk, ezeket a kátrányos nehéz olajban beáztatjuk (impregnáljuk) és póznákra kötve, folygújuk. Hogy lehetőleg sok füst képződjék, czélszerű ezen égő nyalábokat időről-időre egy öntözökanna segédelmével vízzel megöntözni. A nedvesség a füstképződést tetemesen fogja fokozni; az égés ez esetben láng nélküli leend, a mi egyik főtenyezője füstképződésnek. Az ily módon nyert füst rendkívül erős és nehéz, nem fog oly tetemes magasságra emelkedni, mint a csészékből képződött füst, hanem a szőlőt csak csekély magasságban fogja borítani, azt az elfagyás ellen még jobban és biztosabban oltalmazván, Rendes kezelés mellett, ha t. i. a rüzs-nyalábokat időről-időre ismét feltöltjük kátrányos nehéz olajjal, nemkülönben a vízzel való megöntözésről sem felejtkezünk meg: az ilyen nyaláb aránylag igen csekély mennyiségű égő anyagot fog megemészteni, mindamellett pedig sokkal több füstöt fog fejleszteni, mint a pléhcészékben folygúított olaj. Czélszerű a füst fejlesztésre szánt rüzsnyalábokat oly módon elhelyezni, hogy a levegő hozzáférhető is némileg akadályoztassék. Így péld. megfelelő mélységű, hengerded alakú gödrökbe, mi különösen a kezelésre nézve is tetemes előnyököt nyújt, miután az ily módon a talaj színe alá helyezett nyaláboknak olajjal való táplálása, nemkülönben vízzel való öntözése, kevesebb fáradsággal eszközölhető. Egy munkás képes leend minden körülmények közt 10—15 nyalábot teljesen ellátni, azaz azt táplálni és öntözni.

A kátrányos nehéz olaj mennyisége, mely egy 4—5 órányi tartamu ily felleg-fejlesztési műtételhez megkívánatik: csészékben 11—14 bécsi itczére rug, nyalábok alkalmazásakor azonban soha sem mulja felül a 8—11 itczét tizenként.

Kétséget nem szenved, hogy ezen műtét helyes keresztül vitele bizonyos gyakorlatosságot igényel, miért is ajánlatos tényleges alkalmazása előtt az ily módon való felleg-fejlesztést szabad és nyílt területen, habár kisebb mérvben is, megkísélni. A mukásokat ezen munkára külön be kell iskolázni, miután az eredmény, illetőleg siker nagyrészt annak egyenletes és pontos keresztül-vitelétől fog függni. Magától értetődik, hogy — valamint már fennebb is említettük — az edények vagy nyalábok czélszerű elhelyezéséről, azoknak olajjal való ellátásáról, stb. előve kell gondoskodniunk, ugy hogy bár mikor állna be ezek alkalmazásának szüksége, a füst-fellegek fejlesztéséhez haladéktalanul hozzá foghassunk.

Megjegyzendő még, hogy olyankor, midőn a levegő sok nedvességet tartalmaz a fagy sohasem képes oly veszélyesen hatni, mint akkor, midőn a légkör száraz. A túlnedves levegőből u. i. a mérséklet-csökkenés folytán oly tetemes mennyiségű víz fog lecsapódni, hogy annak teljes megfagyása épen tulságos nagy tömege folytán nem igen fog bekövetkezhetni, kivéve, ha a hideg maga is szeriolett nagy. Így péld. az 1874-ik évben, május hó 10-én. hajnalban a mérséklet nulla fok alá csökkent, az éj egyszersmind teljesen üszta lévén, mindenki tartott a fagy káros hatásától. Daczára annak a fagy legkisebb kárt sem okozott, miután a levegő telítve volt nedvességgel. Nagy mennyiségű harmat képződött, a nélkül, hogy a növényzet leggyöngöbb hajtásai is elfagytak volna.

Ajánlatos ezek folytán a légkör nedvességi állapotát is figyelemmel kísélni. A hőmérő mellé egy hygrométer vagy psychrométer fölállítására igen czélszerű leend.

A mesterséges füst-fellegek a fagy ellen való alkalmazása a legjobb és a legkötéletesebb sűrűt fogja biztosítani mindazon esetekben, a midőn a leirt eljárás pontosan és lelkiismereteson vitetik keresztül. Ha azonban mind a megfigyelések feletlesen, mind pedig a tüzek elhelyezése, azok táplálása stb. okserkütnél vitetik végben, ilyenkor természetes, hogy a siker is kevésbbé fog a várakozásoknak megfelelni.

Kísérlet kapáló ekékkal.

A békésmegyei gazdasági egylet a kormány által küldött Fehér-féle és a Thaisz Gyula ur szivességből összehasonlítás alá bocsátott Taylor-féle buza és tenyeri kapálókkal f. év april 22. d. u. Beliczey István egyleti elnöknek Csaba mellett birtokán mintegy 100 gada jelenlétében összehasonlító kísérletet tartott. A bíráló bizottság Sóhár K. elnöklete alatt Petőfi J., Szigethy Áb., Türk Tivadár, Sztraka Gy., Bartók L., Vidovszky K., Udvardy J. és Mokry S. egyleti tagokból állott.

A kísérletre nézve nagy hátrányul szolgált azon körülmény, hogy a kormánynak e tárgyú értesítése tavaj későn öszel érkezvén, bár azonnal utána a buza ritka (12¹-es) sorokban el lett vetve, az még is csak tavasszal és hiányosan kelt ki s a kísérlet napjáig igen csekélyre növekedett. Mollözvén itt a szerkezetnek leírását, közöljük,

biráló bizottságnak a kísérlet felől megállapított jelentését:

A munka mindkét fennevezett kapálóval, a buzasoroknak csakely láthatósága miatt, nem volt alaposan megítélhető.

A 2 kapálónak szerkezetéből a bizottság előlegesen annyit ítélt meg, hogy a kettős feladatot: a föld porhanyítását és a sorok közötti gaz kivágását mindkettő kielégítőleg képes teljesíteni. A Fehér-félének vezetése nehéz és nagy figyelmet igényel, a min azonban észszerű változtatással könnyen lehet segíteni; — a Taylor-félének ve-

zetése összetettebb, elméletesebb és biztosabb. A Fehér-féle, keskenyebb lévén, kevesebb munkát végez s így kevesebb vonó erőt is vesz igénybe s két emberrel kezelhető, — míg a szélesebb és sokkal nehezebb Taylor-féle többet végez ugyan, de nagyobb vonó erőt is igényel, kezelésére 3 ember szükséges és hibás vezetés esetén több sort vágván ki egyszerre, nagyobb kárt is okozhat, mint az előbbi. Mindkettő a sorvezető gép által történt vetés keskenyebb vagy szélesebb soraira igazítható s a kísérlet alkalmával 2 ló által vonatott. Az előbbi 4, az utóbbi 5 sorközt fogott fel.

A Fehér-félének ára a tengeri kapák nélkül 85, azokkal 100 frt, a Taylor-féléé 3 évvel ezelőt 350 frt volt.

Ha a sorvetés pontosan eszközöltetett, mindkét kapáló, szakértelemmel vezetett gazdaságokban, ügyes és gondos eselésekkel, a felmerült buzasorvezési igények között használhatóknak lenni igérkezik.

Közi:
Mokry Sámuel,
egyleti titkár.

Terményüzleti tudósítás. A tavaszi mezei mun-

ka következtében a vidékről kevés termény hoztatott eladás végett. A helybeli kínálat is gyenge volt, a

Buza 88 fontos 9.70., 87 fontos 9.50—60.
Árpa 4.80.—5. Kukoricza 5.30—40.
Szalonna 38—39 frt.

Szerkesztői üzenetek.

Dombegyháza. L. I. Költeményekkel el vagyok látva, de level alakban írt közérdeklő tudósítást szívesen veszek.

HIRDETÉSEK.

„Dohányzóknak.”

Legjobb minőségű
selmeci pipákra

rendelményeket elfogad, melyeket gyorsan és pontosan posta útjánvél mellett teljesít

Hornyacsek István,
Selmeczen, Marschalkó-féle ház.

(61) 1—3

Ló árverési hirdetmény.

Méltóságos gróf Wenckheim Károly ur angol félvér méneséből 4. év május 8-án délután 3 órakor a B.-Csabai vasuti állomáshoz háromnegyed órányira fekvő községben Gerlán a helyszínén 30 darab ló fog nyilvános árverésen eladni; — és pedig:

- Egy jól betanított 15—1 magas 6 éves pej négyes fogat.
- Egy jól betanított 16 magas 6 éves arany pej kettős fogat.
- Egy betanított 16 magas 5 éves világos pej, nyerges ló.
- Egy betanított 15—1 magas 4 éves fekete, nyerges ló.
- Egy betanított 15—1 magas 4 éves fekete nyerges ló.
- Egy betanított 17 magas 4 éves pej, nyerges ló.
- Egy betanított 14—2—2 magas 4 éves fekete, nyerges ló. — ezeken kívül több anya kanca. és 3. 2 és 1 éves csikók. — Kelt Gerlán, april 15. 1875.

Hárshegyi István,
aradalmi tisztartó.

Első magyar gyapjamosó s bizományi részvény-társulat BUDAPESTEN.

Hetedik üléstevünk megnyitása alkalmával, mely időszak alatt a gyárszerület mosott gyapjuk kelendősége, Németországban létező számos gyapjamosodák felállítását által megkomnyított, felhívjuk a t. ez. gyapjatermelőket és kereskedőket, hogy gyapjukat gyárszerű mosás és bizományi eladás végett nekünk adják.

Gyárunk évenkénti 150,000 mázsa gyapju mosására van berendezve, ennél fogva azon helyzetben vagyunk, hogy a hozzánk beérkező gyapju mennyiségét a leg-erősebb igényben is 3—4 hét alatt megmoshatjuk.

Mi nemcsak a nálunk mosott, hanem az usztatott gyapjuk bizományi eladását is a legjobb áron eszközöljük.

A hozzánk beküldött gyapju elszállításáról gyárunkba a pályaudvarról vagy hajállomásokról mi gondoskodunk, azokat raktározzuk és kívánatra az érték kétharmadig elős kamat mellett előlegeket adunk.

Arjegyzekek: mosásdíj izzgyapjuéért (Schweisswolle) 3 frt, tímárgyapjuéért (Gerberwolle) 3 frt 50 kr, hátygyapjuéért (Rückenwolle) 4 frt 25 kr mázsánként. Raktárdíj naponként egy teljes mázsáért fél krajczár, csak már mosott gyapjuéért számítatik. Eladási üzérdíj 1 százalék, esetleg ügynök használatánál fél százalék alkuszdíj is.

Részletesebb programokat kívánatra bérmentve küldünk.

(64) 1—3 **AZ IGAZGATÓSÁG.**

Ház eladás.

SZÜCS JÁNOSNAK 667. sz. a. vásártéri háza a kisvároson Gyulán, mely 2 szoba, konyha, 2 kamara, istálló, faszín és sertés akolból áll — hasznbérbe kiadó, vagy örök áron eladó. — A ház vásári alkalommal igen jövedelmező.

Értekezhetni Fikker Ferenczel Gyulán 550. sz. a.

(62) 1—3

Hegyházy Károly bádogos,
lakik Gyulán, városház utca, Jugovics-féle házban,

ajánlja magát mindennemű bádogos munkáknak gyors, pontos és jutányosan eszközözendő elkészítésére, különösen vállal: csüngő- és eső-csatornákat, fedelzeteket, fürdő és ülő kádakat, zuhanynyokat, stb. — apróbb házi bádgos eszközök, fent kített üzletében készen és a legjutányosabb áron kaphatók.

Videkre írásbeli megrendeléseket gyorsan teljesít.

Minden épület-munkáért 3 évi jótállást vállal.

(63) 1—3

Dr. Hoffmann orv. fehér növény mellszörpe

Arak: 1. árg. 2 frt 0. 2. árg. 1 frt 0. 3. árg. 50 kr 0.

Dr. Hoffmann orvos

Arak: 1. árg. 2 frt 0. 2. árg. 1 frt 0. 3. árg. 50 kr 0.

Fehér növény mellszörpe
a gyógyászat terén kitűnő tekintélyek által ajánlva s a legmegtisztelőbb bizony. által kit. szerül elismerve a nyelő és lélegző műszerek minden hurutos bajában, minők rekedtség, köhögés, nyaktájdalom, mellhajok, mell-benyákásodás, nehéz lélegzés, mellgörcs, nyakaszédülés, a mennyiben e szörp nem csak csilapítólág ingertompítólag hat, hanem a nyákat is feloldja és a köpést előmozdítja, azért

gyomorbetegségek ellen
mint emésztéhiány, savképződés, és az abból származó gyomorhív, gyomorenykásodás gyomorgyengeség

bélosó-bajok ellen
mint bélnyák, hasmenés, vérhas, aélgörcs, melyek a béltaikbőr fokozott ingerlékenységű bajjaiból származnak

vese-, hólyaghurut és nehéz vizelés ellen. (55) 4—6

Kapható Gyulán Grabner Pál vas- és fűszerkereskedésében.

Ugyanott egy kellő képzettségű tanonez is felvétetik.

Kapható Gyulán Grabner Pál vas- és fűszerkereskedésében.

Sürgönyözi
célm:
HOFFMANN
országut.

HOFFMANN S. és W.

Iroda
és
Raktárak
országut 48. sz.

termény-, bizományi- és kiviteli-üzlet BUDAPESTEN.

A kereskedő uraknak, és gazdaságoknak, a fogyasztási-egyleteknek és valamennyi élelmezési raktáraknak ajánljuk a következő cikkekben gazdagon felszerelt raktárukat.

Disznózsir, elsőrendű pesti városi árú legfinomabb minőségben.
Szalonna, és pedig: magyar legszáraz paraszt-szalonna.
Szalonna, füstölt táblaára paprikás táblaára.
Szilva, boszniai, szerbiai, magyar, hordók vagy zsakokban.
Hüvelyes vetemények, u. m.: nagy, fehér bab gyalogpaszuly, hamozott és hamozatlan borsó.
Kendermag, babó, szép sarga kása, (hamozott köles).

Keményítő, legfinomabb Tullanglaiz. tömör.
kozonséges.
Lekvár, 1-ső és 2-odrendű.
Enyv, asztalosok használatára.
Mak, szurke és kék.
Paprika, elsőrendű és középfinom.
Csiri, csipcszek használatára.
Szappan, tömör.
Szilvoriom, valódi szerémi és szlavonai.
Viasz, sarga.

a legolesőbb napárak mellett. (58) 3—

Arjegyzekeket kívánatra bérmentve küldünk.

Felajánljuk továbbá szolgálatainkat minden gabnanemek, gyapju és egyéb országos termények bizományos bevasárlása és eladására, melyekre kívánatra megfelelő előleget is adunk.

HOFFMANN S. és W.
Budapestben.

Alkalmos, szolid és jó ajánlatokkal ellátott üg.nőkök ajánlatait szívesen fogadjuk.

Arató gép eladó!

Egy teljesen jó karban levő Hornsbi-féle arató gép minden hozzátartozó eszközökkel együtt eladó. — Bővebb felvilágosítást ad Szarvason a tulajdonos

POHL GÁBOR.

(60) 2—3

Fürdő bérbeadás.

A b.-gyulai izr. hitközség tulajdonát képező vásártéri házában levő fürdőház, melyben 4 szoba 5 káddal és egy tükör-fürdő, továbbá az épületben több lakások, melyek vendéglőül is használhatók, — minden órában hasznbérbe kiadható.

Értekezhetni alólírott hitközségi elnökkel.
Gyulán, april 30. 1875. 1—3 (65)

Léderer Lajos.